

Sisekaitseakadeemia

Päästekolledž

Hannes Helk

RS150

**VABATAHTLIKE ORGANISATSIOONIDE
KAASAMINE PLAANILISTELE
DEMINEERIMISTÖÖDELE**

Lõputöö

Juhendaja:

Kalvar Tammine

Kaasjuhendaja:

Jaan Tross

Tallinn 2018

SISEKAITSEAKADEEMIA LÕPUTÖÖ

ANNOTATSIOON

Päästekolledž	Juuni 2018
<p>Töö pealkiri eesti keeles: Vabatahtlike organisatsioonide kaasamine plaanilistele demineerimistöõdele</p> <p>Töö pealkiri inglise keeles: Inclusion of volunteer organizations in scheduled mine clearance.</p> <p>Lõputöö on kirjutatud eesti keeles, eesti- ja inglisekeelse kokkuvõttega. Töö maht koos lisadega on 48 lehekülge, millest 33 lehekülge moodustab töö põhiosa. Töös on kasutatud 36 allikat, sealhulgas Siseturvalisuse arengukava 2015 – 2020. Töös on 7 tabelit, 6 joonist ja 5 lisa.</p> <p>Lõputöö eesmärk on välja selgitada vabatahtlike organisatsioonide kaasamise võimalused plaanilistesse demineerimistöõdesse. Lõputöö uurimisülesanneteks on anda teoreetiline ülevaade demineerimisest, plaanilisest demineerimistööst ning kolmest kaasatavast organisatsioonist, viia läbi uuring selgitamaks välja vabatahtlike organisatsioonide kaasamise vajadus ja võimalused plaanilistele demineerimistöõdele, teooria ja uuringu tulemuste põhjal töötada välja ettepanekud vabatahtlike organisatsioonide kaasamise kohta. Andmete kogumiseks kasutas autor ekspertintervjuud ja küsimustikku. Küsimustiku alusel koguti andmeid kolme erineva vabatahtliku organisatsiooni valmisoleku kohta osaleda demineerimistöõdel ja selgitati välja nende soovid ning ootused. Ekspertintervjuud viidi läbi demineerimiskeskuse ekspertidega, et välja selgitada antud organisatsioonide kaasamise otstarbekus.</p> <p>Uuringuga selgitati välja millised on vabatahtlike organisatsioonide kaasamise võimalused plaanilistele demineerimistöõdele. Samuti saadi ülevaade, millised takistused esinevad vabatahtlike kaasamisel. Pakuti välja lahendused, millega saab esile kerkinud probleeme lahendada ning mille alusel on vabatahtlikud nõus plaanilistel demineerimistöõdel osalema.</p>	
Lisad:	
Võtmesõnad: demineerimine, vabatahtlikud, kaasamine, plaaniline demineerimistöõ	
Võõrkeelsed võtmesõnad: demining, volunteers, inclusion, scheduled mine clearance	
Säilitamise koht: : SKA raamatukogu	
Töö autor: Hannes Helk	
<p>Olen koostanud lõputöö iseseisvalt. Kõik lõputöö koostamisel kasutatud teiste autorite tööd, seisukohad, kirjalikest allikatest ja mujal allikates saadud info on nõuetekohaselt viidatud. Olen nõus oma lõputöö avaldamisega elektroonilises keskkonnas.</p>	
Allkiri:	
Vastab lõputöö nõuetele	
Juhendaja: Kalvar Tammine	Allkiri:
Vastab lõputöö nõuetele	
Kaasjuhendaja: Jaan Tross	Allkiri:
Kaitsmisele lubatud	
Kolledži direktor: Ain Karafin	Allkiri:

SISUKORD

MÕISTETE JA LÜHENDITE LOETELU	4
SISSEJUHATUS	5
1. TEOREETILINE ÜLEVAADE.....	8
1.1. Demineerimine	8
1.2. Plaaniline demineerimistöo	9
1.3. Vabatahtlikud organisatsioonid.....	10
1.4. Kaasamine	13
2. VABATAHTLIKE ORGANISATSIOONIDE KAASAMISE UURING....	16
2.1. Metoodika ja valim.....	16
2.2. Uuringu tulemuste analüüs.....	20
2.3. Järeldused ja ettepanekud.....	32
KOKKUVÕTE.....	36
SUMMARY	38
KASUTATUD KIRJANDUS	39
LISA 1. KÜSIMUSED DEMINEERIMISKESKUSE EKDPERDI INTERVJUUL	42
LISA 2. KÜSIMUSED ORGANISATSIOONI ESINDAJAGA INTERVJUUL	43
LISA 3. VABATAHTLIKE ORGANISATSIOONIDE LIIKMETE KÜSIMUSTIK	44
LISA 4. JOONISTE LOETELU.	47
LISA 5 TABELITE LOETELU.....	48

MÕISTETE JA LÜHENDITE LOETELU

Demineerimine (Explosive Ordnance Disposal – EOD) – lõhkematerjalist tuleneva plahvatusohu likvideerimine või vähendamine (Päästeamet(a), 2017)

DEMIS – päästeinfosüsteemi demineerimistöö andmestik (Päästemaet(e), 2005)

IMAS – International Mine Action Standard (United Nations Mine Action Service, 2003)

Lahingumoon – kehtestatud tehnilistele nõuetele vastav, tööstuslikult toodetud, sõjategevuses sh õhkamisel kasutatav toode, mis reeglina sisaldab lõhkematerjali, pürotehnilist või süüteainet, tuuma-, bioloogilist, radioloogilist või muud ohtlikku ainet (Päästeamet(a), 2017)

Lõhkekeha – plahvatusohtlik lahingumoon, välja arvatud käsitulirelvade laskemoon (Päästeamet(a), 2017)

Plaaniline demineerimistöö – plaanijärgne tegevus lahingumoon otsimiseks ja kahjutustamiseks, mida teostatakse kindlapiirilisel maa-alal, kui on alust arvata, et seal leidub mistahes lahingumoon (Päästeamet(a), 2017)

MTÜ - isikute vabatahtlik ühendus, mille eesmärgiks või põhitegevuseks ei või olla majandustegevuse kaudu tulu saamine (Mittetulundusühingute seadus §1, lg1, 2018)

SISSEJUHATUS

Demineerimistöö on päästeseaduse tähenduses pommiohu, lahingumoonu ohu ja plahvatusohu tõrjumisega seotud tegevus (Riigikogu, 2017). Demineerimise valdkonna eesmärk on muuta Eesti turvalisemaks ja tagada lõhkematerjalidest tuleneva plahvatusohu ärahoidmine ning hoida ära inimeste hukkumine plahvatustes. Valdkonda kuulub viis teenust: pommi- ja plahvatusohu kõrvaldamise teenus, veealuse demineerimistöö teenus, radioaktiivse ohu kõrvaldamise teenus, pommikoortega lõhkematerjali otsimise teenus ning lahingumoonu ohu kõrvaldamise teenus. (Päästeamet, 2014, lk 40) Plaaniline demineerimistöö on plaanijärgne tegevus lahingumoonu otsimiseks ja kahjutustamiseks, mida teostatakse kindlapiirilisel maa-alal, kui on alust arvata, et seal leidub mistahes lahingumoonu (Päästeamet(a), 2017). 2015.-2017. aastal toimunud plaanilistel demineerimistöode käigus hävitati kokku 3988 lõhkekeha. 2016. aastal toimusid plaanilised demineerimistööd Männikul ning Valingul, millede käigus leiti ja hävitati viie tööpäeva jooksul 1460 lõhkekeha. (Päästemaet(e), 2005) Plaanilistesse demineerimistöodesse oli kaasatud peale Päästeameti demineerijate ka kaitsevaelasi. (Päästeamet, 2017, lk 29)

Lõputöö teema **aktuaalsuse** tõstatab Tarmo Tamm oma magistritöös, kus ta uuringu analüüsi tulemusel jõudis järeldusele plaaniliste demineerimistöode vajaduses (Tamm, 2017, lk 64). Ressursside analüüsist järeldub, et täna puudub Demineerimiskeskusel ressurss suurte ja mahukate tööde, näiteks plaaniliste demineerimistöode tegemiseks. Plaaniliste demineerimistöode jätkusuutlikuks tegemiseks on vaja täiendavat inimressurssi. Tamme magistritöö uuringust järeldub, et plaanilisi demineerimistöode tegemisel tänase ressursi juures võib hakata see segama 24/7 reageerimist. (Tamm, 2017, lk. 61) Täna puudub Eestis selgelt määratletud ja terviklikult reguleeritud plaaniliste demineerimistöode tegemine. Sellest tulenev oht ja võimalus kaotada inimelusid ning vajadus tõsta turvalisust tingib plaaniliste demineerimistöode valmisoleku teema arengu prioritseerimise riiklikul tasandil. (Tamm, 2017, lk 65) Lisaks Tarmo Tamme magistritööle toetab teema aktuaalsust ka Siseturvalisuse arengukava 2015-2020. Siseturvalisuse valdkond toetub lisaks kutselistele teenistujatele ka vabatahtlikele. Arengukava järgi on oluline suurendada vabatahtlike võimalust panustada

turvalisuse tagamise. (Siseministerium, 2015) Plaanilisteks demineerimistöödeks vajamineva inimressursi kompenseerimiseks on võimalik kaasata vabatahtlike organisatsioone. Kaastatavad organisatsioonid võivad olla Kaitseliit, detektoristide ühendused ning Naiskodukaitse. Vabatahtlike organisatsioonide ülesanne plaanilistel demineerimistöödel on tegeleda demineerimistöid toetavate tegevusega, näiteks pakkuda logistilist tuge või abistada demineerijaid otsimistöödel. Kui kaasata plaanilistesse demineerimistöödesse vabatahtlike, siis suudetakse kontrollida suurem ala, sest demineerijate ressurss ei lähe tagala tegevustesse.

Töö teema on **uudne** ning autori teada Eestis varasemalt sellist uuringut läbi viidud ei ole.

Selleks, et välja uurida vabatahtlike organisatsioonide kaasamise kasu plaanilistel demineerimistöödel on autor sõnastanud töö **uurimisprobleemi** järgmiselt: kas vabatahtlike organisatsioonide kaasamine annab Päästeametile vajaliku lisaressursi plaaniliste demineerimistööde teostamiseks.

Uurimisprobleemist lähtudes on autor püstitanud järgmised **uurimisküsimused**:

- Millised võivad olla vabatahtlike organisatsioonide ülesanded plaanilistel demineerimistöödel?
- Mis motiveerib vabatahtlike organisatsioone osalema plaanilistel demineerimistöödel?
- Millised probleemid võivad tekkida seoses vabatahtlike organisatsioonide kaasamisega plaanilistesse demineerimistöödesse?
- Kuidas lahendada probleeme, mis tekivad vabatahtlike organisatsioonide kaasamisel plaanilistele demineerimistöödele?

Lõputöö eesmärk on välja selgitada vabatahtlike organisatsioonide kaasamise võimalused plaanilistesse demineerimistöödesse. Püstitatud eesmärgi saavutamiseks on autor sõnastanud järgmised **uurimisülesanded**:

1. Anda teoreetiline ülevaade demineerimisest, plaanilisest demineerimistööst ning kolmest kaasatavast organisatsioonist.

2. Viia läbi uuring selgitamaks välja vabatahtlike organisatsioonide kaasamise vajadus ja võimalused plaanilistele demineerimistöodele.
3. Teooria ja uuringu tulemuste põhjal töötada välja ettepanekud vabatahtlike organisatsioonide kaasamise kohta.

Käesoleva töö koostamisel on kasutatud **juhtumiuuringu strateegiat** (*case study*) Autor kasutas lõputöö uuringu ülesehitusel juhtimisuuringu kolme etappi, milleks on andmete kogumine, andmete analüüs ning analüüsi põhjal järelduste ja ettepanekute tegemine (Creswell, 2007, pp. 74-75). Uuringu läbiviimiseks kasutab autor töös kahte valimit- eesmärgistatud ning mugavus valimit. Eesmärgistatud valimit kasutades valis autor töös käsitletavad vabatahtlikud organisatsioonid tuginedes varasemale teadmisele ning kogemusele. Andmete kogumiseks kasutas autor ekspertintervjuud ja küsimustikku. Intervjueeritavate ja käsitletavate valimisel lähtus töö autor mugavusvalimist, kuna valimisse valiti inimesed ning ametnikud, kelleni oli autoril lihtsam jõuda. Küsimustiku alusel koguti andmeid kolme erineva vabatahtliku organisatsiooni valmisoleku kohta osaleda demineerimistöodel ja selgitati välja nende soovid ning ootused. Ekspertintervjuud viidi läbi demineerimiskeskuse ekspertidega, et välja selgitada antud organisatsioonide kaasamise otstarbekus. Empiirilise uuringu tulemuste põhjal esitab autor ettepanekud organisatsioonide kaasamise kohta. (Õunapuu, 2014)

Käesolev töö koosneb kahest peatükist. Esimeses peatükis antakse teoreetiline ülevaade demineerimistöodest, vabatahtlikest organisatsioonidest ja nende kaasamisest. Teises peatükis analüüsitakse vabatahtlike organisatsioonide kaasamise vajalikkust ja võimalikkust ning esitatakse uurimuse järeldused ja koostatakse ettepanekud.

1. TEOREETILINE ÜLEVAADE

1.1. Demineerimine

Pärast sõdu või erinevate rünnakute tagajärjel jäävad maapinda või maapinnale lõhkekehad, mis on märkimisväärseks ohuks inimeste eludele ning kogu maailma majanduslikule arengule. Lõhkematerjalidest tulenev oht mõjutab enam kui sadat riiki kogu maailmas. Hinnanguline lõhkekehade arv maapõues ulatub kuuekümmne kuni kaheksakümne miljonini. (Heaphy, 2015) Selleks et lõhkekehadest lahti saada, tuleb need demineerida. Demineerimistöo mõiste viitab kõikide miinide avastamisele, eemaldamisele ja hävitamisele. Demineerimistööde teostamine on ainus alaline lahendus miinide ja plahvatusohtlike sõjajääkide elimineerimiseks. Demineerimistööd on olulised, sest need aitavad saastatud maad puhastada ning võimaldavad inimestel elada ohutult. (International Committee of the Red Cross, 2011)

Demineerimine ehk lõhkematerjali kõrvaldamine hõlmab endas plahvatusohtlike esemete avastamist, identifitseerimist, riskide hindamist ning ohutut kõrvaldamist. Plahvatusohtlike esemete all peetakse silmas lõhkematerjali, mida kasutatakse kaevandustes, erinevate relvade laskemoona ning erinevaid lõhkeaineid. Lõhkematerjali kõrvaldamine saab alguse pärast vaenulike tegevuste lõppemist ning nende eemaldamisega tegelevad demineerijad. Peamiselt kõrvaldatakse väljatulistatud, kuid lõhkemata lõhkekehasid. Demineerijad tegelevad ka sõjast mahajäetud laskemoona hoidlate hävitamisega ja nende ümbruse puhastamisega. (Geneva International Centre for Humanitarian Demining, s.a.)

Eesti on osalenud mitmes sõjas (Esimeses maailmasõjas, Vabadussõjas ning Teises maailmasõjas), mille käigus on peetud erinevaid lahinguid. Seetõttu on Eesti maapõues suures koguses ohtlikke lõhkekehi. Demineerijad saavad igal aastal sadu väljakutseid, et nendest tulenevat ohtu likvideerida. Näiteks 2014. aastal oli demineerijatel 1614 väljakutset ja 2016. aastal 1522 väljakutset. (Päästeamet(b), 2016, p. 11) Lisaks teostavad Päästeameti demineerijad plaanilisi

demineerimistöid, mille eesmärgiks on hävitada kindlal maa-alal võimalikult palju ohtlikke lõhkekehi, muutes läbi selle meie elu ohutumaks ja turvalisemaks. Lõhkekehi kasutatakse objektide ja masside hävitamiseks. Väljatulistatud, kuid lõhkemata miin võib selle liigutamisel plahvatada ning enda ümbruses olevad inimesed ning hooned hävitada.

Demineerimistööd juhib demineerimistöö juht, kes on päästeametnik. Päästesündmusel, mida juhib demineerimistööde juht, alluvad juhile kõik osalevad riigi- ja kohaliku omavalitsuse asutused ning eraõiguslikud juriidilised isikud. Demineerimistöö juhil on õigus anda päästetööl või demineerimistööl korraldusi teistele riigi ja kohaliku omavalitsuse asutustele ning eraõiguslikele juriidilistele isikutele, arvestades nende asutuste ja isikute pädevust ning volitusi. (Päästeseadus, 2018, §6)

1.2. Plaaniline demineerimistöö

Plaaniline demineerimistöö on plaanijärgne tegevus lahingumoonas otsimiseks ja kahjutustamiseks, mida teostatakse kindlapiirilisel maa-alal, kui on alust arvata, et seal leidub mistahes lahingumoonas. Plaaniline demineerimistöö omakorda liigitub lausdemineerimise alla. Lausdemineerimine on plaaniline demineerimistöö kindlapiirilise maa-ala puhastamiseks maamiinidest ja plahvatusohtlikest sõjajäänustest vastavuses IMAS nõuetega, mis kehtivad rahvusvahelistel demineerimistöödel. (Päästeamet(a), 2017)

Plaanilisi demineerimistöid teostatakse endistel lahingutandritel ja laskemoonahoiustamise kohtades juhul, kui esmaste otsingute tulemusel saadakse konkreetset kinnitatud teavet, et antud piirkonnas leidub suurel hulgal mistahes lahingumoonas. Plaanilisi demineerimistöid teostatakse töökava alusel. Selle läbiviimisel arvestatakse võimalikku lahingumoonas eripära, kontrollitava maa-ala suurust, kasutatavat isikkoosseisu ning ajalist mahtu, mis sõltuvad töömahust ja meetodist. Erinevateks kasutatavateks meetoditeks on demonteerimine ja hävitamine.

Plaanilise demineerimistöo teostamiseks tuleb kanda töö toimumise aeg ja koht iga-aastaselt demineerimiskeskuse tööplaani. Koostada tuleb ka töökava ning eelarve, mis koostatakse igaks konkreetseks juhuks eraldi. (Päästeamet(a), 2017)

Plaaniliste demineerimistöo läbiviimisest teavitab pommigrupi juhataja piirkondlikku Politsei- ja Piirivalveameti piirkondlikku prefektuuri ning kohalikku omavalitsust. Samuti teavitatakse antud asutusi tööde lõpetamisest. Lahingumoona plaanilisel otsimisel lähtutakse demineerimistöo teostamisele kehtestatud nõuetest. See tähendab, et demineerimistöo juht instrueerib demineerijaid iga päev enne töö algust võimalikest ohtudest. Demineerimistöo juht koordineerib, juhendab ja analüüsib demineerijate tööd, et tegevused oleksid korrapärased ning ohutud. Tema ülesandeks on pidada sidet ning kontrollida side toimepidavust Häirekeskusega. (Päästeamet(a), 2017)

1.3. Vabatahtlikud organisatsioonid

Vabatahtlik tegevus on oma aja, energia või oskuste panustamine vabast tahtest ja tasu saamata. Vabatahtlikud aitavad teisi või tegutsevad peamiselt avalikest huvidest lähtuvalt ja ühiskonna heaks. (Vabatahtlike värv, s.a.) Vabatahtlik tegevus ja vabatahtlikus organisatsioonis osalemine annab liikmetele häid kogemusi, kasulikke kontakte, avardab maailmapilti ning annab positiivseid emotsioone. Üldjuhul vabatahtliku töö eest tasu ei maksta, peamiselt kaetakse vaid töötamisega seotud kulud. (Tudengiveeb, s.a.)

Eestis on sisejulgeoleku tagamisel vabatahtlikesse panustatud juba aastakümneid. Alustades kaitseliitlastest ning priitahtlikest pritsimeestest, keda tänapäeval nimetatakse vabatahtlikeks päästjateks. Kaasajal on tekkinud kahele eelnimetatud organisatsioonile juurde ka naabrivalve, küberturvajad ning abipolitseinikud. Nende vabatahtlike organisatsioonide tegevusaladena, kes panustavad riigi julgeoleku tagamisse, võib välja tuua päästetöödel abistamise, korra- ja kaitsjate

abistamise, riigi kaitse teostamise ning ennetustöö ja koolituste läbiviimise. (Vabatahtlike värav, s.a.)

Vabatahtlikud tegevused on liigitatud kahte gruppi: omaalgatuslik vabatahtlik tegevus ning organiseeritud vabatahtlik tegevus. Kuna plaanilistele demineerimistöödele kaasab vabatahtlikke organisatsioone Päästeamet, on vabatahtlike tegevus teise organisatsiooni poolt algatatud ning läbi viidud. Sellist tegevust nimetatakse organiseeritud vabatahtlikuks tegevuseks. Kui vabatahtlikud panustavad konkreetse tegevuse läbiviimisel üks kord, on tegemist ühekordse vabatahtliku tegevusega, aga kui nad tegelevad sellega järjepidevalt, on tegemist regulaarse vabatahtlikkusega. Demineerimiskeskus korraldab plaanilisi demineerimistöid kord aastas ning kui sinna kaasata vabatahtlikke organisatsioone ühel korral aastas, on see ühekordne konkreetse tegevusse kaasamine ehk ühekordne vabatahtlik tegevus. Regulaarseks vabatahtlike kaasamiseks saab aga seda nimetada siis, kui demineerimiskeskus korraldab plaanilisi demineerimistöid mitu aastat järjest ning igal aastal kaasab läbiviidavatesse tegevustesse samu vabatahtlikke organisatsioone. (Vabatahtlike värav, s.a.)

Eestis on palju vabatahtlikke organisatsioone, kes on ennast registreerinud mittetulundusühinguteks (edaspidi MTÜ), mis peamiselt tegutsevad avalikku huvi silmas pidades (Loov Eesti, s.a.). Mittetulundusühingu seaduse §1 lg 1 alusel on mittetulundusühing isikute vabatahtlik ühendus, mille eesmärgiks või põhitegevuseks ei või olla majandustegevuse kaudu tulu saamine (Mittetulundusühingute seadus, 1996). Töös käsitletavate organisatsioonide seas on detektoristid, kes on omavahel ühendatud MTÜ-dega.

Kaitseliit on vabatahtlik organisatsioon, mis täidab oma eesmärgi liikmete vaba aja panustamisega. Tema missiooniks on tagada ühiskonna kaitsevõime, täites Kaitseliidu ülesannete spektrit. Selle jaoks panustavad Kaitseliidu liikmed oma vaba aega, kaitsetahet ja sõjalist ja tsiviilkompetentsi, et säiliks Eesti iseseisvus ning Eestis elavate inimese heaolu ja turvatunne suureneksid. (Kaitseliit, s.a.)

Kaitseliidu visioon on olla ülesandekeske tulevikku vaatav, kogu ühiskonna kompetentse kaasav vabatahtlik riigikaitse organisatsioon, mis tugineb rahva tahtele oma kodumaad kaitsta ning usaldusväärsele koostööle. Kaitseliidu edukuse määrab ennekõike kodumaad kalliks pidavate, ühiskondlikult tegusate ja asjatundlike inimeste kaasatus kodu, kodukoha ja riigi kaitseks. Organisatsioonil on ka viis väärtust, milleks on missiooniteadlikkus, usaldus, avatus, jätkusuutlikkus ning kogukondlikkus. (Kaitseliit, s.a.)

Naiskodukaitse on naisterahvaid ühendav organisatsioon, kus leidub harivat ja väljakutseterohtet tegevust. Liikmete väljaõpe ning organisatsiooniline tegevus on suunatud Kaitseliidu ülesannete täitmisele. Läbi selle panustab iga liige riigikaitse arendamisse ja laiemalt kogu ühiskonna paremaks muutmisele. Loomisest peale on naiskodukaitse aidanud kaasa rahva kaitsetahte kasvatamisele ning toetanud naiste ühiskondlikku aktiivsust ja nende sotsiaalsete oskuste arengut. Naistele on antud võimalus suurendada oma lähedaste, iseenda ja kogu rahva turvalisust. (Naiskodukaitse, s.a.)

Naiskodukaitse on suurima liikmeskonnaga kogu Eestit hõlmav naisorganisatsioon, mis on tulemuslikult rakendatud riigikaitseks. Ta on väga hea koostööpartner kohalikele kogukondadele ja sõjalistele ning tsiviilstruktuuridele nii tavaolukorras kui erinevate kriiside lahendamisel. Mitmekülgsus ja eesmärgipäraselt koolitatud liikmeskonnad on alustaladeks väga tugeval ja võimekal organisatsioonil nagu seda on Naiskodukaitse. (Naiskodukaitse, s.a.)

Detektoristid on hobiarheoloogid, kes on huvitatud riigi ajaloo tutvumisest läbi maapinnas peituvate esemete otsimise, leidmise ja uurimise. Detektoristide klubi üheks eesmärgiks on pakkuda ehitusvaldkonnas tegutsevatele arendajatele võimalust enne ehitustööde algust kontrollida, kas sellel maa-alal on ajaloolisid esemeid või muid ehitust pidurdavaid või takistavaid esemeid. Teiseks tiivustab neid huvi ajaloo vastu. Maapõuest leitud esemed annavad olulist informatsiooni toimunud ajaloosündmuste ja kultuuri kohta. Lisaks puhastab nende tegevus

Eestimaad, kuna olmerämps, mida nad leiavad, korjavad nad kokku ja viivad prügisorteerimisjaama. (Kressa, 2008)

1.4. Kaasamine

Kaasamine tähendab otsuste tegemisel huvirühmade informeerimist, nendega konsulteerimist, arvamuste kuulamist, tagasiside andmist jm (Kasemets, 2016). Kaasates tehakse otsuseid ja viiakse neid ellu teistega koos ja teisi arvestades. Paika tuleb panna eesmärgid, mida soovitakse saavutada ning need kõigile osapooltele arusaadavaks teha. Sedasi võib kindel olla, et kõigil osapooltel on ühine arusaamine ja eesmärk, mille poole püüelda. (Hinsberg, Kübar, 2009, p. 4)

Õigesti valitud kaasamise meetod lihtsustab seatud eesmärkide, näiteks uue informatsiooni, uute ideede või tugevate suhete saavutamist. Kõige enam kasutatavad meetodid Eestis on teavitussüritused või –trükised, arutelukoosolekud ja kirjalikud konsultatsioonid. Eelnimetatud meetodeid kutsutakse kaasaegseteks meetoditeks. Varasemalt kaasati kodanikke avatud ruumi, kodanike foorumi, maailmakohviku, simulatsioonide, nõuandva kaardistamise ning kodanike kohtute kaudu. Kui neid meetodeid omavahel kombineerida, on võimalik saavutada häid tulemusi. (Hinsberg, Kübar, 2009, pp. 38-40)

Vabatahtlike kaasamine algab planeerimisest. Lähtuvalt organisatsiooni missioonist määratletakse vajalikud ning vabatahtlikele sobivad ülesanded, koostatakse töökirjeldused ja täpsustatakse, milliseid oskusi ja omadusi vabatahtlikelt oodatakse. Mõeldakse läbi, kuidas vabatahtlike tegevust organisatsioonis praktiliselt korraldada. (Anon, s.a.) Kui tegevused on planeeritud, värvatakse sobivaid vabatahtlikke.

Vabatahtlike kaasamisel on oluline neid toetada. Neile tutvustatakse organisatsiooni ning selles kehtivaid reegleid ja põhimõtteid ning räägitakse läbi üksteise õigused ja vastutus. Tegevusvaldkonnaga või konkreetse ülesandega

tutvumiseks saab organisatsioon pakkuda koolitusi, millede korraldaja võib olla organisatsioon ise või on koolitus tellitud väljaspool asutust. (Anon, s.a.)

Vabatahtlik vajab pidevat juhendamist, hindamist ja tagasisidet. Selleks korraldatakse arenguveestlusi, mille käigus antakse vastastikust tagasisidet. Lisaks vaadatakse jooksvalt läbi vabatahtliku ülesanded ning vajadusel antakse uusi korraldusi ja suuremat vastutust või vähendatakse seda. (Anon, s.a.)

Tunnustamine ja tänu on oluline ja motiveeriv „tasu“ vabatahtlikule tehtud töö eest (Anon, s.a.). Vabatahtlike tunnustamine tugevdab nende kuuluvustunnet, tõstab motivatsiooni ning veenab neid nende panuse olulisuses ning vajalikkuses. Tunnustamiseks on erinevaid võimalusi ja lisaks juhtidele hinnatakse vääriliselt kõiki osalejaid. Tunnustust saab jagada vabatahtlike suusõnaliselt esile tõstes, tänukirjaga või meenega. (Vabatahtlike Värav, s.a.)

Vabatahtlike tänab omalt poolt ka Siseministeerium. Tunnustatavateks siseturvalisuse valdkonna vabatahtlikeks organisatsioonideks on päästekomandod, merepäästeühingud ja abipolitseinike rühmad ning nende organisatsioonide lihtliikmed. (Siseministeerium, s.a.)

Päästesündmuse lahendamiseks kaasamise kord on kehtestatud Vabariigi valitsuse määrusega „Kaitseväge ja Kaitseliidu politsei ülesannete täitmise, päästesündmuse lahendamise ning eriolukorra tööde tegemise kaasamise kord“. Päästesündmuse lahendamine määruse tähenduses on: selle tagajärgi leevendav vältimatu ning edasilükkamatu tegevus ohu tõrjumiseks ja kõrvaldamiseks. Samuti on päästesündmus ka pommiohu, lahingumoonu ohu ja plahvatusohu tõrjumisega seotud tegevus. Seega demineerimistöole on võimalik Kaitseväge ja Kaitseliitu kaasata. (Valitsus, 2015)

Päästesündmusele Kaitseväe või Kaitseliidu kaasamine on keeruline protsess. Selleks et päästesündmusele kaasata Kaitseliitlasi, peab Päästeamet esitama taotluse, kus on kirjas, missugust ülesannet täitma minnakse, milline on kaasamise eesmärk, kui suur on kaasatavate isikute arv, missugune on kaasatavate vahendite nimekiri, kui pikk on ajaline kestvus jne. Kaitseliidu osalemise otsustab kas Kaitseväe juhataja või tema volitatud struktuuriüksuse ülem. (Valitsus, 2015)

2. VABATAHTLIKE ORGANISATSIOONIDE KAASAMISE UURING

2.1. Metoodika ja valim

Lõputöö näol on tegemist empiirilise uurimusega ning uurimisstrateegiaks on juhtumiuuring, kuna uuringuga soovitakse analüüsida ja välja selgitada, kuidas oleks võimalik vabatahtlike organisatsioone kaasata plaanilistele demineerimistöodele ning kas organisatsioonide liikmed oleksid nõus nendel osalema. Autori hinnangul aitab lõputöö eesmärki kõige paremini saavutada just nimelt juhtumiuuring. See on eelistatuim uurimisstrateegia, kui on püstitatud „kuidas?“ küsimus. Lõputöös on tõstatatud uurimusküsimused ning on valitud andmete kogumise ja analüüsimise meetodid ning on valitud juhtum. (Yin, 2014, pp. 12-13)

Autor kasutas lõputöö uuringu ülesehitusel juhtimisuuringu kolme etappi, milleks on andmete kogumine, andmete analüüs ning analüüsi põhjal järelduste ja ettepanekute tegemine. (Creswell, 2007, pp. 74-75) Esimeses etapis viis autor läbi küsitluse ning intervjuud. Teises etapis analüüsis ning kodeeris välja olulise informatsiooni ja viimasel etapis kirjeldas tulemusi, tegi järeldusi ning ettepanekuid (Tabel 1.).

Tabel 1. Uuringu etapid (autori koostatud)

Andmete kogumine	Andmete analüüs	Tulemust analüüs
<ul style="list-style-type: none">• Valimi moodustamine• Intervjuude läbiviimine• Küsitluste koostamine• Küsitluste laiali jagamine	<ul style="list-style-type: none">• Küsimustike kodeerimine• Intervjuude kodeerimine• Intervjuude ja küsimustike võrdlemine ja analüüs	<ul style="list-style-type: none">• Tulemuste kirjeldamine• Ettepanekute tegemine vabatahtlike kaasamisel

Autor koostas valimi intervjuude läbiviimiseks ja küsimustikele vastamiseks. Töös kasutatakse struktureeritud ja struktureerimata andmete kogumise meetodeid. Soovitakse välja selgitada, kas Päästeametil on vajadus kaasata plaanilistele demineerimistöodele vabatahtlikke organisatsioone ning millistel tingimustel on nende kaasamine võimalik. Organisatsioonide valimisel on tuginetud eesmärgistatud valimile (Õunapuu, 2014). Töö autor valis töös käsitletavateks ning kaasatavateks organisatsioonideks Kaitseliidu, Naiskodukaitse, ning detektoristid tuginedes enda varasematele teadmistele organisatsioonide kohta (autor on ka ise Kaitseliidu liige).

Tabel 2. Demineerimisel osalevate organisatsioonide panus (autori koostatud).

Organisatsioon	Organisatsiooni kaasamise põhjendus
Demineerimiskeskus	Demineerimiskeskus vajab vabatahtlike organisatsioonide liikmeid plaaniliste demineerimistöode läbiviimise ajal tagala tegevuste järjepidevaks toimimiseks.
Kaitseliit	Kaitseliitu kuuluvad demineerimise väljaõppe saanud liikmeid; neil on erinev rasketehnika, mida saab kasutada transpordiks ja neil on võimekus tagada perimeetri valve/julgustus.
Naiskodukaitse	Naiskodukaitse ülesanne ja võimekus plaanilistel demineerimistöodel on toitlustamine ning esmaabi andmine.
Detektoristid	Detektoriste ülesanne plaanilistel demineerimistöodel on võimalike lõhkekehade otsimine detektoriga ning võimalike lõhkekehade ning puhasatatud ala märgistamine. Nad omavad professionaalset detekteerimisvarustust.

Ekspertintervjuude valimi koostamisel lähtus autor seadustest ning määrustest, mis reguleerivad teiste ametkondade kaasamist päästetöödele, organisatsiooni liikmete eeldatavast huvist ning organisatsiooni võimalustest ning võimalikust panusest, mida organisatsioon suudaks plaaniliste demineerimistöode elluviimisel anda. (Tabel 2) Ekspertintervjuusid viidi läbi kahe Demineerimiskeskuse töötajaga, Kaitseliidu esindajaga, Naiskodukaitse esindajaga ja kahe detektoristiga. (Tabel 3) Intervjueeritavate valimi koostamisel tugines autor mugavusvalimile (Õunapuu, 2014). Juhendaja ettepanekul valiti intervjueeritavateks Demineerimiskeskuse juhataja ja nõunik. Esimene neist oskab avaldada arvamust selle kohta, kuidas käib koostöö sõlmimine kahe organisatsiooniga ning nõunik teab organisatsioonide kaasamisel plaanilistele demineerimistöodele esinevaid võimalusi ja takistusi. Organisatsioonide esindajad valis autor tuginedes sellele, kelleni on lihtsam jõuda, kuid kes oleks ka oma ala spetsialist.

Tabel 3. Intervjueeritavate nimekiri ja intervjuude läbiviimise aeg (autori koostatud)

Organisatsioon	Amet	Läbiviimise aeg	Kestvus
Demineerimiskeskus	Juhataja	28.11.2017	38 min
Demineerimiskeskus	Nõunik	19.02.2018	33 min
Kaitseliit	Maleva pealik	30.11.2017	32 min
Naiskodukaitse	Ringkonna vanem	30.11.2017	28 min
MTÜ Kamerad	Detektorist	11.03.2018	24 min
MTÜ Pommiauk	Detektorist	27.01.2018	31 min

Küsimustiku täitjate valimisse kuulusid Kaitseliidu ja Naiskodukaitse tegevliikmed ja detektoristid. Küsitluse valimi moodustamisel lähtus autor kahest meetodist: mugavusvalimist, kus küsitlused viidi läbi piirkonnas, kus oli organisatsiooni liikmeteni lihtsam jõuda (Õunapuu, 2014, p. 142), ja eesmärgipärasest valimist, kus tugineti varasemale teadmisele, millega antud organisatsioonid tegelevad ning missuguseid ülesandeid on nad võimelised täitma. (Õunapuu, 2014, p. 143) Valimi kriteeriumiks oli autori varasem kokkupuude ning kogemus antud organisatsioonidega. Valimisse kuulusid Kaitseliidu Põlva ja Võru malevad, Naiskodukaitse Põlva ja Võru ringkonnad ning detektoriste koondavad MTÜ-d Pommiauk ja Kamerad. Töö autor seadis arvuliseks valimiks 20 vastust igast malevast, ringkonnast ning MTÜ-st. Autori koostatud küsimustikus oli peamiselt kolm teemat. Esimese teema eesmärgiks oli üldandmete kogumine. Teise teema eesmärgiks on välja selgitada, missuguse väljaõppe on saanud organisatsiooni liikmed, selleks et panustada plaanilistel demineerimistöodel. Kolmas teema selgitas välja, kas vabatahtlikud organisatsioonid on nõus töodel osalema ning mis tingimustel on nad nõus seda tegema. Valimi koostamisel lähtus töö autor sellest, et tegemist on vabatahtlike organisatsioonidega ning organisatsiooni kaasamine ei ole võimalik, kui organisatsiooni liikmed selleks huvi üles ei näita.

Intervjuud viidi läbi intervjueeritavate tööruumides ning need lindistati. Intervjueeritavatega lepitati ajad kokku e-maili või telefoni teel. Küsimustik oli

koostatud veebipõhiselt ning seda jagati lingi kaudu organisatsiooni esindajatele, kes omakorda jagasid seda teistele liikmetele. Nii küsimustiku koostamisel kui intervjuude ettevalmistamisel lähtus töö autor lõputöö eesmärgist ning uurimusküsimustest ning tugines teooriale. Küsimustikus oli nii kindlate vastusevariantidega küsimusi kui ka avatud vastustega küsimusi, et kõikide vastanute ettepanekud ja soovid oleksid välja toodud.

Uuringu teises etapis kirjeldab töö autor andmete analüüsimeetodeid. Kuna autor viis oma uurimuses läbi nii intervjuusid kui ka küsitlusi, peab autor analüüsis kasutama nii kvantitatiivset kui ka kvalitatiivset meetodit. Kvalitatiivse meetodiga analüüsib töö autor läbiviidud intervjuusid, kvantitatiivse meetodiga aga küsitlusi. Esmalt kodeerib töö autor intervjuudes vajalikud väited ning märksõnad. Peale seda analüüsib ning võrdleb esindajate ning ekspertide seisukohti, mille alusel tuuakse välja sarnasused ning erinevused. Ekspertintervjuude põhjal selgitatakse välja vabatahtlike kaasamise vajadus, missugustesse tegevustesse saab organisatsiooni liikmeid kaasata ning millist tehnilist ressursi on vabatahtlikel organisatsioonidel võimalik plaaniliste demineerimistöode elluviimisel pakkuda.

Küsimustike analüüsis kirjeldatakse valimit, analüüsitakse ning võrreldakse kolme organisatsiooni vastuseid ning statistilisi andmeid. Kodeeritakse välja olulisemad ja korduvad soovid ja ettepanekud ning seejärel võrreldakse andmeid intervjuude tulemustega. Viiakse läbi andmeanalüüs, kus küsimustikes kogutud informatsioon tuuakse tabelitena välja. Töö autor teeb ka küsitluse põhjal statistilist analüüsi. (Õunapuu, 2014)

Uuringu kolmandas etapis tegi lõputöö autor ettepanekud ning järeldused töö analüüsi põhjal. Töö autor toob välja, millised organisatsioonid on nõus osalema ning missugused ülesanded tuleb neile anda, kui organisatsioonid kaasatakse plaanilistele demineerimistöodele.

2.2. Uuringu tulemuste analüüs

Lõputöö tulemuste analüüsis tugineb töö autor teooriale ning kogutud andmetele, milleks on organisatsiooni liikmetele saadetud küsimustikud ning ekspertidega ning organisatsiooni esindajatega läbiviidud intervjuud. Küsimustikke ja intervjuusid kasutades soovis autor saada vastused töös esitatud uurimisküsimustele, milleks olid:

- Millised võivad olla vabatahtlike organisatsioonide ülesanded plaanilistel demineerimistöodel?
- Mis motiveerib vabatahtlike organisatsioone osalema plaanilistel demineerimistöodel?
- Millised probleemid võivad tekkida seoses vabatahtlike organisatsioonide kaasamisega plaanilistesse demineerimistöodesse?
- Kuidas lahendada probleeme, mis tekivad vabatahtlike organisatsioonide kaasamisel plaanilistele demineerimistöodele?

Küsimustik saadeti kaitseliitlastele, naiskodukaitsjatele ning detektoristidele. Igast organisatsioonist valiti vastavalt organisatsioonile kaks erinevat malevat, ringkonda või MTÜ-d, ning eeldatavaks vastuste arvuks oli 20 vastust igast valimist. Oodatud vastuste kogum oleks olnud 120, kuid vastuseid saabus kokku 113 (vt joonis 1). Küsimustikele vastas 43 kaitseliitlast, kellest 24 kuulusid Põlva malevasse ning 19 Võru malevasse. Naiskodukaitsjatest vastas 47 inimest, kellest 31 kuulusid Põlva ringkonda ning 16 Võru ringkonda. MTÜ-delt Kamerad ja Pommiauk loodeti saada 40 vastust, kuid vastanuid oli vaid 23.

Joonis 1. Küsitlusele vastanute protsent. (autori koostatud)

Uurimuses läbiviidud küsitluse esimeses pooles oli küsimus, mis uuris, kui kaua on organisatsiooni liikmed sinna kuulunud. Autori hinnangul on see oluline teave, kuna mida kauem on inimene organisatsiooni kuulunud, seda paremad on tema oskused ja väljaõpe. Liikmetel oli võimalus valida nelja vastusevariandi vahel (vt joonis 2). Kogu valimist oli 38.8 % küsitletavatest organisatsiooni kuulunud 5 kuni 10 aastat.

Joonis 2. Organisatsiooni kuuluvuse aeg (autori koostatud)

Küsitluse kõige olulisem küsimus oli, kas vabatahtliku organisatsiooni liige on nõus plaanilistel demineerimistöodel osalema. Kuna tegemist on vabatahtlike ühendustega ning organisatsiooni kuuluvad inimesed teevad seda omast vabast tahtest ja missioonitundest lähtuvalt, siis ei saa neid keegi sundida osalema antud ettevõtmises. Plaanilistel demineerimistöodel nõustus osalema 89% vastanutest (vt joonis 3).

Joonis 3. Organisatsiooni liikmete osalemise nõusolek plaanilistel demineerimistöodel. (autori koostatud)

Lõputöö uurimuses läbiviidud küsitluses oli ka vabade vastustega küsimusi. Üheks selliseks küsimuseks oli: missugune on organisatsiooni poolt pakutav erialane väljaõpe? Küsimus esitati selleks, et välja selgitada, milliseid oskusi või teadmisi võib neil olla, mida lõputöö autor arvata ei oska, kuid mis võivad plaanilistel demineerimistöodel kasuks tulla. Küsimuse vastuseid kodeerides sai töö autor palju huvitavaid ning vajalikke vastuseid, mis on välja toodud tabelis 4. (vt tabel 4).

Tabel 4. Organisatsiooni liikmete erialase väljaõppe tabel. (autori koostatud)

Vastanute arv	Vastanute erialased väljaõpped
23	Erialane meditsiiniline väljaõpe.
18	Muinsuskaitse detektoristi luba
42	Toitlustamine
46	Sõduri baaskursus
28	B, C kategooria lõhkaja väljaõpe
16	Juhtimine (jaoülem, staabi juhtimine, rühmaülem)
7	Sõjaline väljaõpe lõhkamisel (reaalne kogemus)
4	Kaitseväge demineerija
2	Pointman-väljaõpe (reaalne kogemus raja puhastamisel detektoriga)

Töö autor peab antud küsimust väga oluliseks, kuna siit saab täpse ülevaate küsitluses osalenute kohta. Autor sorteeris vastustest välja töös käsitletavat vastused ning vastajate arvu. Samuti selgitab uuringu läbiviija, millised ülesanded võiksid antud spetsialistidel demineerimistöodel olla. Organisatsiooni liikmed, kellel on erialane meditsiiniline väljaõpe, saavad hästi hakkama esmaabi andmisega lahinguväljal. Nende ülesandeks on kriisiolukorras esmaabi andmine ning spetsiifiliste vigastustega inimeste abistamine, mis võib vajalikuks osutuda ka plaanilistel demineerimistöodel. Autor peab seda suureks panuseks, kuna küsitlusele vastanud 113-st inimesest 23 on erialase meditsiinilise väljaõppega.

Plaanilistele demineerimistöodele lisab väärtust ka Muinsuskaitse detektoristi luba, kuna antud luba omavaid detektoriste on koolitatud lahingumoonast tulenevat ohtu selgesti mõistma (Tammine, 2018). Sellise väljaõppe tõi esile 18 küsitlusele vastanut. Sellist väljaõpet omavate detektoristide kaasamist on autor silmas pidanudki, kuna detektoristidel on kogemus otsimisel, ning neid saab kaasata otsimistöole, kui nad märgistavad leitud kohad näiteks punase lipuga ning edasi tegelevad Päästeameti demineerijad.

Toitlustamine on valdkond, mis on ka välja toodud kui üks vabatahtlike ülesanne plaaniliste demineerimistöode käigus tegelemiseks. Selle ülesandega saavad hästi

hakkama naiskodukaitsjad. Küsitlusele vastajad, kelle erialaseks väljaõppeks on sõduri baaskursus (edaspidi SBK), on Kaitseliitlased. Kui Kaitseliitu astuja ei ole läbinud ajateenistust, läbib ta esimese etapina SBK. Kaitseliitlast, kes on läbinud SBK, saab kasutada plaanilistel demineerimistöodel ala turvajana, kuna vastavad oskused selleks on tal olemas.

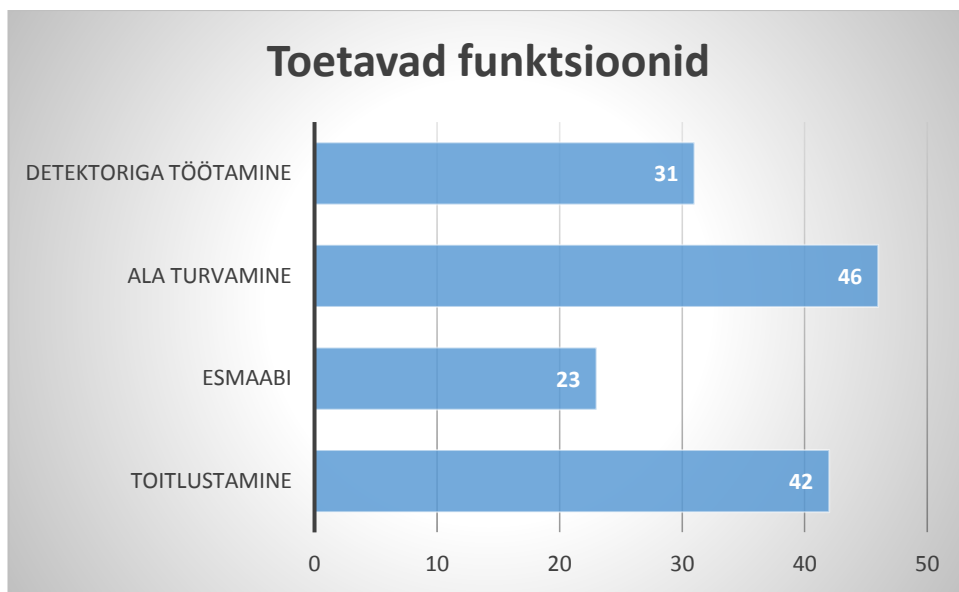
Uuringu läbiviija arvates võiks kaitseliitlasi, kes on läbinud B- või C-kategooria lõhkamiskursuse, kaasata plaanilistel demineerimistöodel nn. põllupealsele tegevusele. Tegevliikmed, kellel on vastav kategooria, tegelevad väljaõppes lõhkamistega ning erinevate lõhkeainete paigaldamisega. See tähendab, et neil on reaalne kogemus lõhkekehade ümberkäimisel. Sellise väljaõppega inimesi osales küsitluses 28. Samuti peab autor kaasamisel oluliseks organisatsiooni liikmeid, kellel on juhtimisalane taust. See on oluline, sest vabatahtlike organisatsioonide kaasamisel on inimeste arv ettevõtmisel üpriski suur. Kuna demineerimistöode läbiviimisel juhib demineerimistöid demineerimistöode juht, siis tema ei jõua juhtida kõiki tagalategevusi. Seega on tal võimalus tekitada käsuliin, pannes juhtimistaustaga kaitseliitlased ja naiskodukaitsjad mingi kindla tööloigu juhiks.

Viimaseks on kolm väljaõppe nimistut, milleks on:

- Sõjaline väljaõpe lõhkamisel (reaalne kogemus)
- Kaitseväe demineerija
- Pointman (reaalne kogemus raja puhastamisel detektoriga).

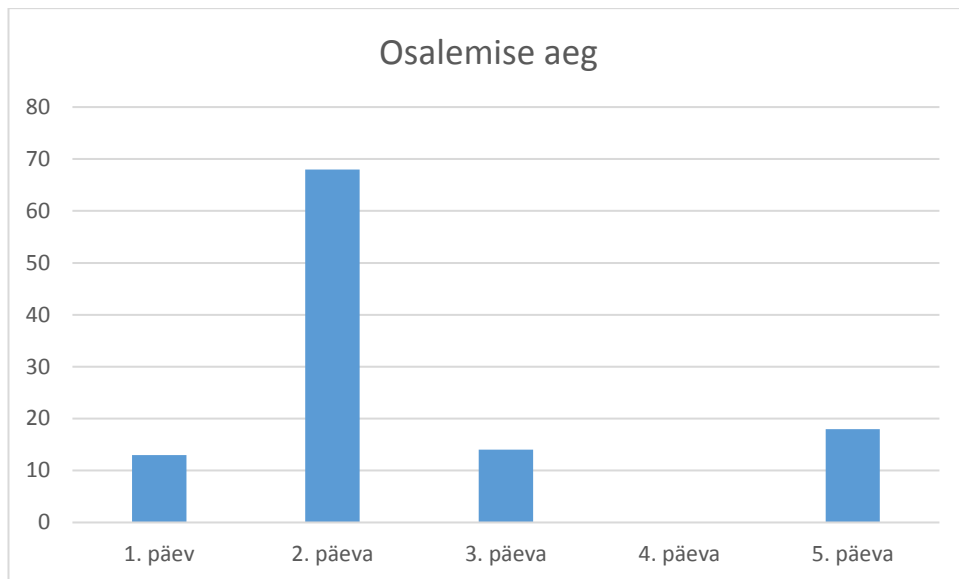
Sellise taustaga inimesed on need, kes on plaanilistele demineerimistöodele kõige vajalikum isikkoosseis, kuna nendel inimestel on kogemus selle töö läbiviimisel kriisiolukorras. Autor peab sellist kogemust väga oluliseks, sest see näitab, et inimene on suuteline sealsest tööst tuleneva pingega hakkama saama ning võib öelda, et nende oskused on professionaalsel tasemel. Lõputöö autor usub, et sellise taustaga inimeste kaasamine plaanilistele demineerimistöodele on täpselt see, mida demineerimiskeskus vajab, kuna demineerimistööd võivad toimuda ka vaenulikus keskkonnas.

Enne uuringu läbiviimist olid autoril tehtud piloot ekspertintervjuud ning intervjuude, teooria ja autori enda teadmiste põhjal koostati tegevuste list, millega saaksid töös käsitletavad organisatsioonid hakkama ning missuguseid ülesandeid oleksid nad pädevad täitma. Uuringus esitati see küsimusena: milliseid plaanilisi demineerimistöid toetavaid funktsioone olete nõus/pädev täitma? Vastusevariantidega ning erinevaid variante valinud vastajate arvuga saab tutvuda joonises 4 (vt joonis 4).

Joonis 4. Vabatahtlike tegevused plaanilistel demineerimistöodel ja vabatahtlike arv, kes on nõus/pädevad neid tegevusi täide viima. (autori koostatud)

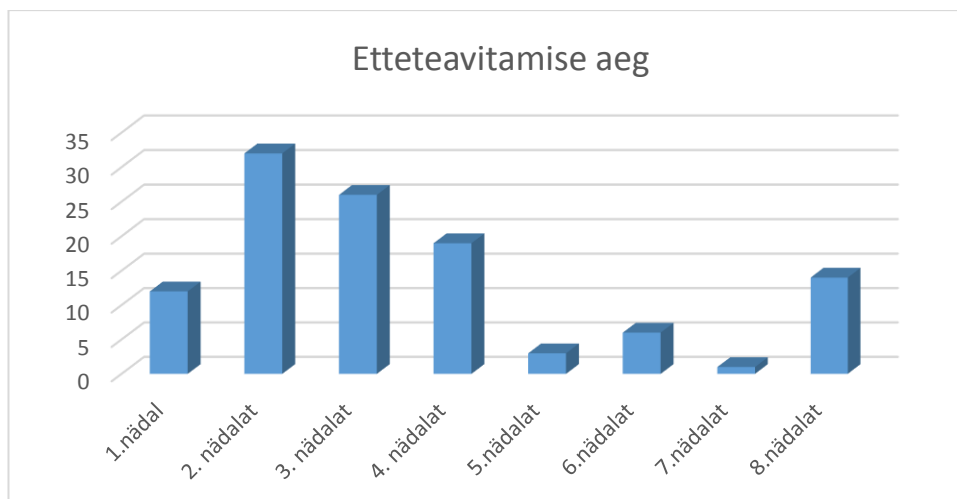
Üheks oluliseks kriteeriumiks vabatahtlike organisatsioonide kaasamisel on aeg, mis on äärmiselt piiratud ressurs. Uuringu oluliseks eesmärgiks oli välja selgitada, kui palju ollakse valmis plaanilistele demineerimistöodel oma aega panustama. Plaanilised demineerimistööd kestavad kuni nädal aega ja kuna vabatahtlikel on ka igapäevased tööülesanded, pidas autor seda küsimust oluliseks. Selleks lisas lõputöö autor küsimuse, millised on ajalised piirangud? Antud küsimus annab ülevaate, mitu päeva on organisatsiooni liikmed nõus osalema (vt joonis 5).

Joonis 5. Vabatahtlike organisatsioonide liikmete osalemise aeg plaanilistel demineerimistöodel päevades. (autori koostatud)

Küsitlusest järeldub, et suur osa vastanutest on nõus/pädevad osalema tagalategevustes 2 päeva. See aga ei tähenda, et pikemalt ei oleks võimalik organisatsiooni liikmeid kaasata. Vabatahtlikud võivad roteeruda kahepäevaste intervallidega, nii et oleks võimalik kaasata ka neid liikmeid, kes saavad ja tahavad osaleda ka argipäevadel. Autorile tuli üllatuseks aga see, et 18 inimest on nõus osalema viis päeva järjest. See tähendab seda, et on ka neid, kes on nõus ning saavad osaleda plaanilistel demineerimistöodel nii argipäevadel kui ka nädalavahetustel.

Selleks, et vabatahtlike organisatsioonide liikmed saaksid osaleda plaanilistel demineerimistöodel, peab neid sellest võimalikult varakult teavitama. Piisavalt pikk etteteatamise aeg võimaldab vabatahtlikel planeerida oma aega erinevate ettevõtmiste vahel ja seeläbi kasvab nende osalemise tõenäosus. Autor esitas uuringus küsimuse, kui pikk peab olema etteteatamise aeg? (vt joonis 6). Vastustest koorus välja, et enamus organisatsiooni liikmetest vajavad eelnevat teavitust vähemalt 2 kuni 4 nädalat enne ürituse algust. Kaksteist küsitlusele vastanut leidis, et neile piisab teavituseks ühest nädalast.

Joonis 6. Organisatsiooni liikmete soovitud etteteavitamise aeg. (autori koostatud)

Kuna lõputöö teorias toodi välja, et vabatahtlike osalemisel mängib rolli nende tunnustamine (käesolev lõputöö lk 13), lisas autor küsimustikku küsimuse: mis motiveeriks plaanilistel demineerimistöodel osalema? Antud küsimus oli esitatud vaba vastuse vormis, kus iga vastaja sai kirjutada seda, mis tema motivatsiooni tõstaks. Vastuste analüüsimiseks tõi autor välja lõputöö temaga kokkuminevad vastused ning esitas need tabelina (vt tabel 5).

Tabel 5. Ettepanekud, mis motiveerivad vabatahtlikke plaanilistel demineerimistöodel osalema. (autori koostatud)

Motiveerivad ettepanekud
Koolitused
Väljaõpe
Ajaloo uurimise käigus tuleb väga tihti ette lõhkekehasid, hea lisakogemus.
Tegutsen sellel alal (kaitseväe demineerija) ja see on hea viis taseme hoidmiseks
Teadlikkuse tõstmine lõhkekeha leiu korral tegutsemisest
Tavapärasest keskkonnast eemaldumine (uus kogemus)
Eestimaa turvalisemaks
Piisab sellest, et saab midagi kogukonna heaks ära teha, väljaõpe ja koolitused on boonuseks
Soov omandada uusi teadmisi
Kuna oman kaitseväe lõhkaja kategooriat, siis on see igati hea kogemus
Soovin, et demineerijad teeksid meie rühma võitlejate väljaõppel koostööd.
Piisab kui jagatakse väike meene

Antud vastuste põhjal saab lõputöö autor teha ettepanekuid Demineerimiskeskusele ning leida vastuse uurimusküsimusele: mis motiveerib vabatahtlikke osalema plaanilistel demineerimistöodel? Autor leiab, et väljatoodud ettepanekud, mis vabatahtlikke motiveerivad, ei ole midagi sellist, mida demineerimiskeskus neile pakkuda ei suudaks ja mis oleks ressursimahukad.

Küsimusele, millised oleksid Teie ettepanekud, ei osatud suurelt jaolt vastata või kattusid vastused motivatsiooniga. Antud variantidest kodeeris autor välja kaks vastust. Nendeks on:

- Jõgeva militaarmuuseumi õppeklassis võiks korraldada koolilastele ja sõjaväehuvilistele loenguid või seminare ning seeläbi selgitada lõhkekehade ohtlikkust.
- Kaitseliidu demineerijaid võiks kaasata lõhkamistöödele, et pakkuda neile praktilisi kogemusi professioni hoidmiseks.

Kuigi tehti ainult kaks asjalikku ettepanekut, siis võib nendega rahule jääda, kuna need väljendavad kahe kaasatava organisatsiooni soove. Kui organisatsioon suudab demineerimiskeskusele pakkuda seda, mida neil ülesannete täitmiseks vaja on, siis demineerijad tulevad neile vastu ning täidavad nende soovid. See annab ka aluse kahe organisatsiooni süvendatud koostööle.

Lõputöö autor pidas ka vajalikuks lisada küsimuse, mis iseloomustaks varustust või tehnilisi elemente, mida võib organisatsiooni liikmetel olla, aga millest uurimuse läbiviijal ega ekspertidel aimu ei ole. Küsimuseks on: kas Teil, kui organisatsiooni liikmel, on spetsiifilist varustust, mida ülesannete täitmisel kasutada? Autor sorteeris vastustest olulisemad ja märkimisväärsemad välja ning koostas tabeli (vt tabel 6).

Tabel 6. Organisatsiooni liikmetel olemasolev varustus ülesannete täitmiseks.
(autori koostatud)

Organisatsiooni liikmete varustus
Metallidetektorid, poinpoiterid
Killuvest
Kiiver
Sidevahendid
Masi (auto raskesti ligipääsetavatesse kohtadesse), erinev rasketehnika
Vastav riietus töötamiseks
Meditiinipaunad

Antud varustuse nimekiri on rikkalik, ning siin on vahendeid, mida kindlasti võib plaanilistel demineerimistöodel ülesannete täitmisel vaja minna.

Küsitluse läbiviijal tekkis huvi selgitada välja, missugused kulud peaksid olema kaetud, et organisatsiooni liige tuleks oma vaba aega panustama. Olles ise vabatahtliku organisatsiooni liige, on autorile oluline, et üritusega seotud kulutused, näiteks transpordiga seotud väljaminekud, peavad kaetud saama. Seega esitas autor küsimuse: Missugused kulud peaksid olema kompenseeritud, et Teie osaleksite antud ettevõtmisel? Autor pakkus välja üheks vastusevariandiks sõidukompensatsiooni ning teise jättis tühjaks, et igaüks saaks oma soovid kirja panna. Enamus vastanutest soovis, et neil oleks tasuta toitlustus ning sõidukompensatsioon, kuid oli ka neid, kes viimast ei vajanud. Populaarseks vastuseks esines päevaraha maksmine, kui ettevõtmine langeb tööpäevadele. Uuringu läbiviija arvab, et sellisel puhul võiks kasutada samalaadset tasustamist nagu praktiseeritakse vabatahtlike päästjate puhul: vabatahtlikele võiks pakkuda päevaraha või kindlat tunnitasu.

Intervjuude analüüsis jagas autor need kahte gruppi. Esimesse gruppi kuuluvad intervjuueeritavad Demineerimiskeskusest ning teise gruppi kuuluvad organisatsioonide esindajad. Kõiki intervjuueeritavaid peab küsitleja oma ala

ekspertideks, kuna nad on esindatavas valdkonnas pikalt töötanud või seda juhtinud.

Tabel 7. Intervjuudest välja valitud vastused. (autori koostatud)

Grupp	Vastused
<p>1. Grupp Demineerimiskeskus</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Vabatahtliku organisatsiooni kaasamine lais pildis, koostöö mõttes Jah, julgeoleku mõttes on see küsitav • Igale kaasusele peab erinevalt lähenema. • Probleemiks on seadusandluse hall ala • Milline on vabatahtlike taust? • Pigem kaasata Kaitseliidu demineerijaid • Vabatahtliku organisatsiooni liige ei tohiks vajada sotsiaalset kaitset, kuna nende tegevusala on ohualast väljas. • Vabatahtlike organisatsioonide kaasamine on aktuaalne ning vajalik. • Kaasatavale isikkoosseisule viiakse läbi instruktaaž, mida kujutab endast plaaniline demineerimistöö. • Lihtsustada seadusandlust nii, et Kaitseliidu kaasamine tsiviiloperatsiooni toimuks samadel alustel nagu Kaitseväe kaasamine.
<p>2. Grupp Organisatsioonide esindajad</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Kaitseliit on valmis toetama • Naiskodukaitse on valmis toetama • Detektoristid on huvitatud osalemisest ning valmis andma oma panuse • Logistiline toetus • Esmaabi tagamine • Toitlustus • Kaitsevarustus isikkooseisul (kiiver ja vestid) • Erineva otsimisvarustuse olemasolu • Vastava väljaõppega isikkoosseis.

Esimese grupi kodeerimisel tekkis üheksa koodi, mis peamiselt tõstatavad probleemi organisatsioonide kaasamise osas. Uuringu käigus viidi läbi kaks ekspertintervjuud demineerimiskeskuse töötajatega. Intervjuude tulemus oli sootuks erinev. Üks ekspertidest tõdes, et töös käsitletavate vabatahtlike organisatsioonide kaasamine on kasulik ning üle tuleb vaadata seadusandlus, mis seda toetaks. Tema arvates on võimalik detektoriste kaasata lahingumoon otsimisse ja lipukestega märgistamisse. Teine intervjuueeritav sellega aga ei nõustunud, kuna probleem võib tekkida julgeoleku küsimustega. Tema sõnul sõltub

kõik kaasusest, kuna kaasused on erinevad. Tsiteerin: „Detektoristide osas võib meil tekkida koostöö nendega, kellega on meil pikaajaline hea koostöö nende leitud lahingumoonast teavitamise ja üleandmise osas. Aga kõiki organisatsiooni liikmeid, kes soovivad osaleda, me võtta ei saa, kuna me ei tea lõpuni seda, mis on selle isiku tegelik huvi, kas ta võib saadud infot ka kuritarvitada“ (Ekspert(1), 2018)

Kaitseliidu ja Naiskodukaitse kaasamisega olid mõlemad intervjuueeritavad ühiselt nõus. Nende nägemus ühtis autori omaga ning nad nõustusid, et kaitseliitlasi saaks kasutada perimeetri julgestamisel ning naiskodukaitsjaid toiduvalmistamisel. Eksperti sõnul on perimeetri julgestusel kaitseliidu kasutamine hea idee ning nad saavad oma ülesandega hästi hakkama.

Mis puutub aga Kaitseliidu kaasamisse demineerimistöodesse, siis nõustuti koostööga ainult sellistel alustel, nagu seda tehakse Kaitsevägega. See tähendab, et Kaitseväge peaks antud isikkoosseisu tunnustama kui pädevaid demineerimistöode elluviijaid. Sellisel juhul on neil võimalik teha koostööd demineerijatega.

Lõputöö koostaja küsis intervjuudel küsimuse: kes tagab vabatahtlikule sotsiaalse kaitse? Ekspertide sõnul seda ei vajata, kui organisatsioone kaasatakse vaid perimeetri julgestamisel ning toiduvalmistamisel. Kaitseliitlastel, keda kaasatakse demineerimistöodele, peaks kehtima samasugune sotsiaalne kindlustus nagu kaitseväelastel. Kui see nii ei ole, siis nende kaasamisel tuleks seadusandlust muuta nii, et sotsiaalne kindlustus selliselt toimiks.

Teise grupi kodeerimisel tekkis samuti 9 koodi, mis käsitlesid peamiselt organisatsioonide valmisolekut plaanilistel demineerimistöodel osalemiseks ning ülevaadet varustusest, mida neil on pakkuda või kasutada tööde läbiviimiseks. Uuringu läbiviija eesmärgiks oli välja selgitada, milline on organisatsiooni esindajate arvamus ning nägemus sellest, kuidas nende organisatsioone plaanilistele demineerimistöodele kaasata. Kõigi organisatsiooni esindajate nägemus nende ülesannetest ühtis autori omadega, aga tehti ka lisaettepanekuid.

Naiskodukaitse esindaja sõnul on nende organisatsiooni liikmed erialase meditsiinilise väljaõppega, mida oleks hea kasutada plaanilistel demineerimistöodel koos Kaitseliidu meditsiinilise väljaõppe saanud spetsialistidega. Kaitseliidul on olemas ka korraliku varustusega esmaabitransport. Kaitseliidu esindaja sõnul on isikkoosseisul olemas varustus, mida peaksid liikmed, kes antud ettevõtmisel osalevad, kandma. Nendeks on kiiver ja killuvest. Ning tõi välja, et nende organisatsioonis on ka liikmeid, kellel on demineerimispaaberid ning kellel on olemas reaalne missioonikogemus antud alal.

Detektoristide sõnul on see hea võimalus teha koostööd organisatsiooniga, kes käib neile ka lahingumoonast tulenevast ohust loenguid pidamas. Koostöö käigus paraneksid nende oskused ja areneksid teadmised sellest, kuidas käituda, kui peaks ajalooesemete otsimisel maapõuest kokku puutuma lahingumoonaga. Samuti märgiti ära, et liikmetele on suur otsimiskogemus ning professionaalsed detektorid ning nad on suutelised alal viima läbi otsimistöid ning otsitud ala tähistama lipukestega nii, nagu intervjuu läbiviija neile seda selgitas.

Intervjuude põhjal sai autor parema ülevaate organisatsioonide võimekusest ja varustusest ning teades organisatsioonide seisukohti ja võimalusi ning Päästeameti vajadust vabatahtlike kaasamisest, saab teha põhjalikumad järeldused, mis võimekus on vabatahtlikel organisatsioonidel.

2.3. Järeldused ja ettepanekud

Käesolevas lõputöös viidi läbi uuringud, et selgitada välja vabatahtlike organisatsioonide kaasamise võimalused plaanilistele demineerimistöodele. Eesmärgi saavutamiseks püstitas autor neli uurimisküsimust, millele otsiti vastuseid läbitöötatud teooria ning uuringu kaudu.

Lõputöö teoreetilise osa esimese peatüki kolmandas alapeatükis andis autor ülevaate vabatahtlikest organisatsioonidest ning kirjeldas organisatsioonide visiooni ning missiooni. (käesolev töö lk 8-11) Uuringus selgitas autor välja, kas väljapakutud organisatsioonide plaanilistele demineerimistöödele vaja ning kas organisatsiooni liikmed on võimelised neid ülesandeid täitma ja kas nad on nõus antud ettevõtmises osalema. Sellega leidis autor vastuse **esimesele uurimisküsimusele** - millised on vabatahtlike organisatsioonide ülesanded plaanilistel demineerimistöödel? Uuringuga selgitati välja, et Naiskodukaitse saab pakkuda plaanilistel demineerimistöödel toetlustamist ning esmaabi. Kaitseliit saab tagada ala julgestamise, logistilise abi, demineerimis- ning lõhkamisväljaõppega isikkooseisu ja isikukaitsevahendid. Detektoriste saab kaasata otsimistegevustesse. Lähtuvalt käsitletud teooriast ning uuringust teeb autor järgmise ettepaneku:

Päästeameti Demineerimiskeskus peaks kompenseerima plaanilistel demineerimistöödel puuduolevat inim- ja tehnilist ressursi kaasates plaanilistele demineerimistöödele Kaitseliitu, Naiskodukaitset ning detektoriste eelpool mainitud ülesannete täitmiseks.

Teisele uurimisküsimusele, mis käsitleb vabatahtlike organisatsioonide motivatsiooni osaleda plaanilistel demineerimistöödel, sai autor vastuse organisatsiooni liikmete seas läbiviidud küsitlusega. Uuringu tulemuste analüüsimisel selgus, et liikmeid motiveerivad erinevad asjaolud. (Käesolev töö lk 26-27) Tabelis 5 on välja toodud, mis vabatahtlike organisatsioonide liikmete motivatsiooni tõstaks. Organisatsioonide esindajatega läbiviidud intervjuudes pakuti välja, et kui osaleda plaanilistel demineerimistöödel, siis võiks Demineerimiskeskus teha nende organisatsioonidega koostööd, pakkudes väljaõpet ja koolitusi, mis selgitaksid lõhkekehast tulenevat ohtu. Lähtuvalt käsitletud uuringu tulemustest teeb autor järgmised ettepanekud:

- Demineerimiskeskusel tuleb teha koostööd detektoriste ühendavate MTÜ-dega, näiteks MTÜ Pommiauk ning seeläbi on võimalik teha efektiivset ennetustööd ja jõuda asjast huvitatud inimesteni. See tähendab, et MTÜ liikmed osalevad plaanilistel demineerimistöödel ning demineerijad viivad nende muuseumis läbi koolitusi.

- Demineerimiskeskus peaks kaasama demineerimistöõde väljaõppesse Kaitseliidus tegutsevaid demineerijaid, et tekiks vastastikune usaldus ja nende kaasamine plaanilistele demineerimistöõle oleks sellega lihtsustatud.

Need ettepanekud hõlmavad endas vabatahtlike organisatsioonide liikmete motivatsiooni tõstvaid tegevusi või ootusi Demineerimiskeskuse poolt.

Kolmandale uurimisküsimusele, mis käsitles võimalikke probleeme seoses vabatahtlike kaasamisega plaanilistele demineerimistöõdele, leidis autor vastuse uuringu analüüsi osas, kus analüüsis Demineerimiskeskuse ekspertide intervjuusid. Probleemide leidmiseks viis autor läbi intervjuud demineerimiskeskuse ekspertidega, et selgitada välja, mis probleemid või takistused on seotud vabatahtlike organisatsioonide osalemisega plaanilistel demineerimistöõdel. Intervjuude analüüsi põhjal toob autor välja järgmised probleemid:

- Demineerimiskeskusel puudub täpne ülevaade organisatsiooni liikmetest ning ei teata, kas organisatsiooni liikmed on usaldusväärsed või hakkavad nad kuritarvitama infot, mis saadakse lõhkekehade leiukohtadest.
- Puudub seadusandlus, mis reguleerib organisatsioonide kaasamist ning lubab neil osaleda demineerimistöõdel.
- Puudub organisatsiooni liikmete päevarahaga tasustamise võimalus tööpäevadega kattuvate päevade osas.

Neljas uurimisküsimus puudutas vabatahtlike organisatsioonide kaasamisega seotud probleemide lahendamist. Probleemide lahendused tulid välja uuringu küsitlusest ning organisatsiooni esindajatega tehtud intervjuudest. Probleemide lahendamiseks teeb autor analüüsi alusel järgmised ettepanekud:

- Päästeameti Demineerimiskeskus koostöös SMIT-ga töötab välja infohalduse süsteemi, kus on ülevaade detektoristidest, kellega demineerimiskeskus teeb koostööd ja keda demineerimiskeskus usaldab. See välistab probleemi, et detektorist võib lahingumoonade leiukohtade kohta saadud informatsiooni kuritarvitada.

- Siseministerium töötab koostöös Päästeameti ja Demineerimiskeskusega välja seadusandluse, mis reguleerib vabatahtlike organisatsioonide kaasamist demineerimistöõdele ning tagab Kaitseliidu demineerijatele õiguse teha koos riiklike demineerijatega demineerimistöõd.
- Siseministerium töötab koostöös Päästeameti ja Demineerimiskeskusega välja määruse, mis reguleerib organisatsiooni liikmete tasustamist tööpäevadel toimuvate plaanilistel demineerimistöõdel. Päevaraha suurus võiks olla sarnane õppekogunemisele kutsutavale sõdurile makstava summaga, milleks on 37eurot.

KOKKUVÕTE

Käesolev lõputöö otsis vastust uurimisprobleemile, kas vabatahtlike organisatsioonide kaasamine annab Päästeametile vajaliku lisaressursi plaaniliste demineerimistöode teostamiseks? Lõputöö eesmärgiks oli välja selgitada vabatahtlike organisatsioonide kaasamise võimalused plaanilistele demineerimistöodele.

Lõputöö eesmärgi saavutamiseks jagati töö kolme etappi. **Esimeses etapis** anti teoreetiline ülevaade plaanilisest demineerimistööst. Samuti anti ülevaade kaastavatest organisatsioonidest, et selgitada välja, mis on organisatsioonide tegevusvaldkonnad ning kas nende tegevusvaldkonnast on plaanilistel demineerimistöodel kasu. Teoorias anti ka ülevaade kaasamisest, kaasamise meetoditest ja kuidas käib vabatahtlike kaasamine.

Teises etapis viidi läbi uuring ning ekspertintervjuud, mille põhjal koostati analüüs vabatahtlike organisatsioonide kaasamise vajalikkusest ja võimalikkusest. Andmete kogumiseks kasutas autor ekspertintervjuud ja küsimustikku. Küsimustiku alusel koguti andmeid kolme erineva vabatahtliku organisatsiooni valmisoleku kohta osaleda demineerimistöodel ja selgitati välja nende soovid ning ootused. Ekspertintervjuud viidi läbi demineerimiskeskuse ekspertidega, et välja selgitada antud organisatsioonide kaasamise otstarbekus.

Kolmandas etapis tegi autor läbitöötatud teooria, uuringu ning intervjuude põhjal ettepanekud vabatahtlike organisatsioonide kaasamise ja sellest tulenevate probleemide ning probleemide lahendamise võimaluste kohta. Autor tegi järgmised ja ettepanekud:

- Päästeameti Demineerimiskeskus saab kompenseerida plaanilistel demineerimistöodel puuduolevat inim- ja tehnilist ressursi, kui kaasata plaanilistele demineerimistöodele Kaitseliitu, Naiskodukaitset ning detektoriste eelpool mainitud ülesandeid täitma.

- Demineerimiskeskusel tuleb teha koostööd detektoriste ühendavate MTÜ-dega, näiteks MTÜ Pommiauk ning seeläbi on võimalik teha efektiivset ennetustööd ja jõuda asjast huvitatud inimesteni.
- Demineerimiskeskus peaks kaasama demineerimistöode väljaõppesse Kaitseliidus tegutsevaid demineerijaid, et tekiks vastastikune usaldus ja nende kaasamine plaanilistele demineerimistöole oleks sellega lihtsustatud.
- Päästeameti Demineerimiskeskus koostöös SMIT-ga töötab välja infohalduse süsteemi, kus on ülevaade detektoristidest, kellega demineerimiskeskus teeb koostööd ja keda demineerimiskeskus usaldab. See välistab probleemi, et detektorist võib lahingumoonade leiukohtade kohta saadud informatsiooni kuritarvitada.
- Siseministerium töötab koostöös Päästeameti ja Demineerimiskeskusega välja seadusandluse, mis reguleerib vabatahtlike organisatsioonide kaasamist demineerimistöodele ning tagab Kaitseliidu demineerijatele õiguse teha koos riiklike demineerijatega demineerimistööd.
- Siseministerium töötab koostöös Päästeameti ja Demineerimiskeskusega välja määruse, mis reguleerib organisatsiooni liikmete tasustamist tööpäevadel toimuvatel plaanilistel demineerimistöodel. Päevaraha suurus võiks olla sarnane õppekogunemisele kutsutavale sõdurile makstava summaga, milleks on 37eurot.

Lõputöö autori hinnangul sai käesoleva lõputöö eesmärk täidetud. Uuringuga selgitati välja millised on vabatahtlike organisatsioonide kaasamise võimalused plaanilistele demineerimistöodele. Samuti saadi ülevaade, millised takistused esinevad vabatahtlike kaasamisel. Pakuti välja lahendused, millega saab esile kerkinud probleeme lahendada ning mille alusel on vabatahtlikud nõus plaanilistel demineerimistöodel osalema.

SUMMARY

This thesis is written in Estonian followed by summaries in Estonian and English . The thesis is comprised of 48 pages, of which 33 is the main part. The author has used and referenced 36 sources, including Estonia's Internal Security Development Plan 2015–2020. There are 7 tables, 6 graphs and 5 appendices.

The goal of this thesis is to identify the opportunities to include volunteer organizations in scheduled mine clearance. The research tasks for this thesis were to give a theoretical overview of explosive ordinance disposal, scheduled mine clearance, three included volunteer organizations and to carry out research to determine the need for volunteer inclusion and based on the theory and research, make suggestions on the inclusion of volunteer organizations.

To gather data the author used expert interviews and a questionnaire. The questionnaire was used to gather data from three different volunteer organizations regarding their readiness to participate in scheduled mine clearance and to find out their hopes and expectations. The expert interview was conducted with the experts of the Estonian Explosive Ordinance Disposal unit to find out the usefulness of including volunteer organizations. The study found the possibilities of volunteer organization inclusion in scheduled mine clearance and the obstacles that are in the way of their inclusion.

The author brings out the conditions on which volunteer organizations are prepared to participate in scheduled mine clearance and makes suggestions to solve the problems found in the research.

KASUTATUD KIRJANDUS

Anon, s.a.. *Pärnumaa ettevõtlus- ja arenduskeskus*. [Võrgumaterjal]

Available at: <http://www.peak.ee/vabakond-2/uhenduse-areng/vabatahtlik-tegevus/>
[Kasutatud 2018].

Creswell, J. W., 2007. *Qualitative Inquiry and Research*. London: Sage Publication.

Ekspert(1), D., 2018. *Intervjuu vabatahtlike organisatsioonide kaasamisest plaanilistele demineerimistöodele* [Intervjuu] 2018.

Geneva International Centre for Humanitarian Demining, s.a.. *Geneva International Centre for Humanitarian Demining*. [Võrgumaterjal]

Available at: <https://www.gichd.org/topics/ammunition-management/explosive-ordnance-disposal-eod#.WqKnZWrFLIV>
[Kasutatud 2018].

Heaphy, J., 2015. *Humanitarian Demining*, United States of America: Defense Institute of Security Assistance Management.

Hille Hinsberg, Urmo Kübar, 2009. *Kaasamise käsiraamat ametnikele ja vabaihendustele, lk 38-48*. Tallinn: Eesti Mittetulundusühingute ja Sihtasutuste Liit.

Hille Hinsberg, U. K., 2009. *Kaasamise käsiraamat ametnikele ja vabaihendustele*. Linn: Eesti Mittetulundusühingute ja Sihtasutuste Liit.

Kaitseliit, s.a.. *Kaitseliit*. [Võrgumaterjal]

Available at: <http://www.kaitseliit.ee/et/visioon-ja-vaartused>
[Kasutatud 2018].

Kasemets, L., 2016. *Riigikantselei*. [Võrgumaterjal]

Available at: <https://riigikantselei.ee/et/valitsuse-toetamine/kaasamine>
[Kasutatud 2018].

Kressa, J., 2008. *Vooremaa, "Detektoristid puhastasid Põltsamaad"*. [Võrgumaterjal]

Available at: <http://www.vooremaa.ee/detektoristid-puhastasid-poltsamaad/>
[Kasutatud 2018].

Loov Eesti, s.a.. *Loov Eesti*. [Võrgumaterjal]

Available at: <https://www.looveesti.ee/alusta-ettevotlusega/ettevotlusvormid/mittetulundusuhing-mtu/>
[Kasutatud 2018].

Mittetulundusühingute seadus, 1996. *Mittetulundusühingute seadus*, Tallinn: Riigikogu.

Naiskodukaitse, s.a.. *Naiskodukaitse*. [Võrgumaterjal]

Available at: http://www.naiskodukaitse.ee/Naiskodukaitse_missioon_ja_visioon_2906
[Kasutatud 2018].

Päästeamet(a), 2017. *"Demineerimistöode ohutusjuhend" käskkiri on 1.1-3.1/186*, s.l.: s.n.

Päästeamet(b), 2016. *Päästeameti aastaraamat 2016, lk 11*. s.l.:Päästeamet.

Päästeamet, 2017, lk 29. *Päästeameti aastaraamat 2016*. [Võrgumaterjal]

Available at: <https://www.rescue.ee/dotAsset/efb264fc-4a51-4c35-8561-d98f9eb280cb.pdf>
[Kasutatud 16 jaanuar 2018].

Päästeamet, 2017. *Päästeameti aastaraamat 2016, lk 29.* [Võrgumaterjal]
Available at: <https://www.rescue.ee/dotAsset/efb264fc-4a51-4c35-8561-d98f9eb280cb.pdf>
[Kasutatud 2018].

Päästemaet(e), 2005. *Päästeinfosüsteemi demineerimistöe andmestik DEMIS.*, Tallinn: Päästeamet.

Päästeseadus, §., 2018. *Päästeseadus (2010) RT I, 28.12.2017, 53.* [Võrgumaterjal]
Available at: <https://www.riigiteataja.ee/akt/129122011206?leiaKehtiv>

Riigikogu, 2018. *Mittetulundusühingute seadus §1 lg1*, Tallinn: Riigikogu.

Siseministeerium, 2015. *Siseturvalisuse Arengukava 2015-2020, lk 15.* [Võrgumaterjal]
Available at:
https://www.siseministeerium.ee/sites/default/files/dokumentid/Arengukavad/siseturvalisuse_aren_gukava_2015-2020_kodulehele.pdf
[Kasutatud 2018].

Siseministeerium, s.a.. *Siseministeerium.* [Võrgumaterjal]
Available at: <https://www.siseministeerium.ee/et/vabatahtlikud>
[Kasutatud 2018].

Tamm(a), T., 2017. *Magistritöö "Plaaniliste Demineerimistöe Vajadus Eestis" lk 61.*
[Võrgumaterjal]
Available at:
https://digiriul.sisekaitse.ee/bitstream/handle/123456789/1401/2017_Tamm%20.pdf?sequence=1&isAllowed=y
[Kasutatud 2018].

Tammine, K., 2018. *Ekspertarvamus.* Tartu: s.n.

Tudengiveeb, s.a.. *Tudengiveeb.* [Võrgumaterjal]
Available at: <https://tudengiveeb.ee/et/esileht/tulemuslik-korgharidus/29-tooturg/karjajaeer-sinu-elutee/150-vabatahtlik-tegevus>
[Kasutatud 2018].

United Nations Inter-Agency Coordination Group on Mine Action, 2003. *Guide for the application of International Mine Action Standards (IMAS).* [Võrgumaterjal]
Available at: <https://www.mineactionstandards.org/fileadmin/MAS/documents/imas-international-standards/english/series-01/IMAS-01-10-Ed2-Am8.pdf>
[Kasutatud 2018].

Vabatahtlike värav, s.a.. *Vabatahtlike värav.* [Võrgumaterjal]
Available at: <http://vabatahtlikud.ee/vabatahtlik-tegevus/>
[Kasutatud 2018].

Vabatahtlike värav, s.a.. *Vabatahtlike värav.* [Võrgumaterjal]
Available at: <http://vabatahtlikud.ee/vabatahtlik-tegevus/valdkonnad/sisejulgeolek-ja-korraldus/>
[Kasutatud 2018].

Vabatahtlike Värav, s.a.. *Vabatahtlike Värav.* [Võrgumaterjal]
Available at: <http://vabatahtlikud.ee/organisatsioonile/juhendmaterjalid/kuidas-vabatahtlikke-tunnustada/>
[Kasutatud 2018].

Valitsus, V., 2015. *Riigiteataja, Kaitseväe ja Kaitseliidu politsei ülesannete täitmise, päästesündmuse lahendamise ning eriolukorra tööde tegemise kaasamise kord, 18.12.2015. nr 144.* [Võrgumaterjal]

Available at: <https://www.riigiteataja.ee/akt/128062017050>

[Kasutatud 2018].

Õunapuu, L., 2014. *Kvalitatiivne ja Kvantitatiivne Uurimisviis Sotsiaalteadustes*, s.l.: Tartu Ülikool.

Yin, R. K., 2014. *Desing and Methods. Case Study Research.* Fifth toim. s.l.:s.l. Sage Puclications.

Päästeamet, 2014. *Päästemaeti aastaraamat 2014.* [Võrgumaterjal]

Available at: <https://www.rescue.ee/dotAsset/0cea0fd4-fd91-40bb-b482-ff61aba07f55.pdf>

[Kasutatud 2017].

Riigikogu, 2017. *Riigi Teataja, Päästeseadus, § 3, lg 1'2.* [Võrgumaterjal]

Available at: <https://www.riigiteataja.ee/akt/103032017021?leiaKehtiv>

[Kasutatud 2017].

Tamm, T., 2017. *Sisekaitseakadeemia digiriul, magistritöö, "Palaniliste demineerimistöde vajalikkus Eestis" lk 65.* [Võrgumaterjal]

Available at:

https://digiriul.sisekaitse.ee/bitstream/handle/123456789/1401/2017_Tamm%20.pdf?sequence=1&isAllowed=y

[Kasutatud 2017].

Tamm, T., 2017. *Sisekaitseakadeemia digiriul, Magistritöö, "Plaaniliste demineerimistöde vajadus Eestis" lk 64.* [Võrgumaterjal]

Available at:

https://digiriul.sisekaitse.ee/bitstream/handle/123456789/1401/2017_Tamm%20.pdf?sequence=1&isAllowed=y

[Kasutatud 2017].

LISA 1. KÜSIMUSED DEMINEERIMISKESKUSE EKDPERDI INTERVJUUL

1. Demineerimiskeskuse ootused vabatahtlikelt organisatsioonidelt plaanilistel demineerimistöodel?
2. Mida Demineerimiskeskus omalt poolt on valmis tegema, et vabatahtlikud organisatsioonid oleksid nõus osalema?
3. Kas vabatahtlikke on võimalik motiveerida osalema?
4. Ohutuse tagamise võimalused/tingimused?
5. Teie, kui eksperdi arvamus/nägemus vabatahtlike organisatsioonide kaasamisest plaanilistel demineerimistöodel.

LISA 2. KÜSIMUSED ORGANISATSIOONI ESINDAJAGA INTERVJUUL

Kas teie organisatsioon on valmis osalema plaanilistes demineerimistöodes (alaturvamisel/julgestamisel; toitlustajana; varustuse hooldajana; piiratud alal lõhkekehade otsijana)?

Vastava organisatsiooni esindaja nägemus demineerimistöodel osalemise kohta?

Mida vajaks organisatsioon Päästeametilt oma ülesande täitmiseks plaanilistel demineerimistöodel?

Mis võiks olla motivatsiooniks, et teie organisatsiooni liikmed osaleksid plaanilistel demineerimistöodel?

Organisatsiooni esindaja nägemus ettepanekud vms.

LISA 3. VABATAHTLIKE ORGANISATSIOONIDE LIIKMETE KÜSIMUSTIK

Vabatahtlike osalemine plaanilistel demineerimistöodel

Aitäh, et mind aitad!

Olen Sisekaitseakadeemia Päästekolledži kadett Hannes Helk. Seoses lõputöö kirjutamisega viin läbi küsitluse, millele palun Teil vastata. Vastamine võtab aega maksimaalselt 10 min.

Antud küsitlusega uurin, kas organisatsioonide liikmed on nõus osalema plaanilistel demineerimistöodel, et seeläbi muuta Eesti riiki turvalisemaks.

Selgituseks: plaaniline demineerimistöo on kindlal ajavahemikul ning piiritletud alal lõhkekehade otsimine ning hävitamine. Vabatahtlikke organisatsioone soovitakse plaanilistele demineerimistöodele kaasata tagalatoimingute tegemiseks. Naiskodukaitse roll on toitlustamine, detektoristide roll on alal detektoritega lõhkekehade otsimine, kaitseliitlaste roll on ala piiramine ning vajadusel tehnikaga toetamine.

Palun valige, kuhu organisatsiooni kuulute.

1. Kaitseliit Põlva malev (rippmenüüst)
1. Naiskodukaitse Põlva ringkong (rippmenüüst)
2. Kaitseliit Võru malev (rippmenüüst)
3. Naiskodukaitse Võru ringkond (rippmenüüst)
4. MTÜ (detektoristid) (rippmenüüst)

Sugu?

1. Mees
2. Naine

Vanus?

1. 18 – 30 eluaastat
2. 31 – 40 eluaastat

3. 41 – 50 eluaastat
4. 51 – 60 eluaastat
5. 61 - ... eluaastat

Kui kaua olete organisatsiooni kuulunud?

1. 1 – 2 aastat
2. 3 – 5 aastat
3. 5 – 10 aastat
4. 10 - ... aastat

Missugune on organisatsiooni erialane väljaõpe? (tekst vastus)

Milliseid demineerimistöid toetavaid funktsioone olete nõus/pädev täitma?

1. Toitlustamine
2. Esmaabi
3. Ala turvamine
4. Detektoriga töötamine

Millised on ajalised piirangud?(lineaarne skaala)

1-päev kuni 5-päeva

Kui pikk peab olema etteteatamise aeg? (lineaarne skaala)

1-nädal kuni 8-nädalat

Mis motiveeriks Teid plaanilistel demineerimistöodel osalema? (tekst vastus)

Kas vajate Päästeameti poolset sotsiaalset kaitset (kindlustus)?

- 1 Jah
- 2 Ei

Millised oleksid teiepoolsed ettepanekud? (tekst vastus)

Kas Teie osaleks antud ettevõtmises?

- 1 Jah
- 2 Ei

Kas Teil, kui organisatsiooni liikmel, on spetsiifilist varustust, mida ülesannetel kasutada? (Loetlege varustus, mis on olemas ning mida vajaksite Päästeameti poolt ülesande elluviimiseks) (tekst vastus)

Millised kulud peaksid olema kompenseeritud, et Teie osaleks antud ettevõtmises?

- 1 Sõidu kompensatsioon
- 2 Muu: ...

LISA 4. JOONISTE LOETELU.

Joonis 1. Küsitlusele vastanute protsent. (autori koostatud)	21
Joonis 2. Organisatsiooni kuuluvuse aeg (autori koostatud)	21
Joonis 3. Organisatsiooni liikmete osalemise nõusolek plaanilistel demineerimistöodel. (autori koostatud)	22
Joonis 4. Vabatahtlike tegevused plaanilistel demineerimistöodel ja vabatahtlike arv, kes on nõus/pädevad neid tegevusi täide viima. (autori koostatud).	25
Joonis 5. Vabatahtlike organisatsioonide liikmete osalemise aeg plaanilistel demineerimistöodel päevades. (autori koostatud)	25
Joonis 6. Organisatsiooni liikmete soovitud etteteavitamise aeg. (autori koostatud).....	26

LISA 5 TABELITE LOETELU

Tabel 1. Uuringu etapid (autori koostatud)	16
Tabel 2. Demineerimisel osalevate organisatsioonide panus (autori koostatud) ...	17
Tabel 3. Intervjueeritavate nimekiri ja intervjuude läbiviimise aeg (autori koostatud)	18
Tabel 4. Organisatsiooni liikmete erialase väljaõppe tabel. (autori koostatud) ...	23
Tabel 5. Ettepanekud, mis motiveerivad vabatahtlikke plaanilistel demineerimistöodel osalema. (autori koostatud).....	27
Tabel 6. Organisatsiooni liikmetel olemasolev varustus ülesannete täitmiseks. (autori koostatud).....	29
Tabel 7. Intervjuudest välja valitud vastused. (autori koostatud).....	30